

სიღარიბის გლობალური მიზეზები და მცირე ღია ეკონომიკის ქვეყნების გამოწვევები

სოციალური პრობლემატიკა მრავალფეროვანია, მაგამ, მათ შორის, სიღარიბე განსაკუთრებით მწვავედ აღიქმება ხოგოც დოქტორი, ასევე გლობალური მასშტაბით. კონკრეტულ დროსა და სივრცეში სიღარიბის გამომწვევი მიზეზები და გამოვლინებები ხამდენადმე განსხვავებულია ეთნოანთროპოლოგიისგან. ნაშრომში ყუაღლება გამახვილებულია სიღარიბის გლობალური მიზეზებზე, რომლებიც, უპირატესად, განაპირობებენ თანამედროვე მსოფლიოში ახსებულ ეკონომიკურ უთანასწორობას. ხადგან უკიდურესი სიღარიბე, სამწუხაროდ, მსოფლიოს მასშტაბით გადაუჭედილა. 2022 წლის მონაცემებით, ყოველი მეათე ადამიანი უკიდურეს სიღარიბეში ცხოვრობს, იმის გამო, რომ: შემოსავლები უთანასწოროდაა განაწილებული და ახსებობს მნიშვნელოვანი სოციალური ბარიერები; კონფლიქტი და ძადაღობა ყვედაზე მეტად ეკონომიკურად შეჭიკვებულ ადამიანებს აზაიადებს; შიმშილი, აზასხუდფასოვანი კვება და განვითარებაში ჩამოიჩება ხედშემდელია ზიდასხუდ პეიოლში ნოიმაღლი პირობების უზუუნვედსაყოფად; გაუმართავია ჯანდაცვის სისტემა, განსაკუთრებით დედაბრისა და ბავშვებისთვის; ხედმისაწვდომი აი აიის სუფთა წყადი, სანიტარისა და ჰიგიენის საშუალებები; კლიმატური ცვლილებები დამატებით წნეხია; განათლების მიღების შესაძლებლობა შეზღუდულია; ახსებობს ცუდი ინფრასტრუქტურა და საბაზო მომსახურების ვეი (ან აი) მიიღება; სახელმწიფოს მხიდან ნაკლები მზაიდაჭეია; სამუშაო ადგილების და საახსებო წყაიოს მოძიება გათულებულია და ბოლოს, აი ახსებობს აღნიშნულ ფენაში დანაზოგები (იხეივები). მოცემული გლობალური მიზეზების გამოვლინება განსაკუთრებით მწვავედ იგხძნობა ეკონომიკურად ნაკლებად განვითარებულ ქვეყნებში, რომლებიც შიგა ხესუსხებით ვეი უზუუნვედყოფენ სიღარიბის მიზეზების სიმწვავის დაძევას, ჰასაც მიზანმიმართული, გეგმური, სისტემური ქმედება სჭიეება.

საკვანძო სიყვებო: სიღარიბე, სიღარიბის მიზეზები, სიღარიბის დაძევა, სოციალური პრობლემები

გლობალური უთანასწორობის ეკონომიკური გამოვლინება ამა თუ იმ ქვეყნის სოციალურ ფენებში ვლინდება. საკმაო სირთულეებს უკავშირდება უთანასწორობის სისტემის ანალიზი და აქედან გამომდინარე, მასთან ბრძოლის მრავალგანზომილებიანი, სისტემური და მრავალმასშტაბიანი ბრძოლის პერსპექტივა (Carmo, 2021). კაცობრიობის უთანაბრო პროგრესის გამო, ზოგ ქვეყანაში დაფიქსირდა მნიშვნელოვანი ზრდა, ხოლო ზოგან - დაცემა. გაცხადებული დევიზი, მიუხედავად საცხოვრებელი ადგილისა, თითოეულ ადამიანს უნდა ჰქონდეს თანაბარი პირობები განვითარებისთვის. ამ მიზნის მისაღწევად, დიდი ძალისხმევა აქვს კაცობრიობას გასაწევი. ადამიანის უფლებების დაცვას შესაბამისი ეკონომიკური საფუძველი სჭირდება, რის გარეშეც, მხოლოდ დეკლარირებული სურვილის დონეზე დარჩება უკიდურესი სიღარიბის აღმოფხვრა. უკვე ფაქტებით დასტურდება, რომ ეკონომიკური ზრდა საკმარისი არაა სიღარიბის შემცირებისთვის. მხოლოდ ინკლუზიური ზრდა და სახელისუფლო ორგანოების კომპლექსური, მიზანმიმართული ქმედება განაპირობებს მდგრადი განვითარების ეკონომიკურ, სოციალურ და გარემოსთან დაკავშირებული საკითხების გადაწყვეტას.

სიღარიბედ მიიჩნევა უუნარობის და უსახსრობის გამო ცხოვრების იმ წესიდან ჩამოშორება, რომელსაც სასურველად მიიჩნევენ კონკრეტული საზოგადოება დროის გარკვეულ პერიოდში. ამდენად, სიღარიბე კეთილდღეობის ნაკლებობაა. იგი ფარდობითი ცნებაა, რომელიც გაზომვადი და არაგაზომვადი ფაქტორების მიხედვით ყალიბდება. ფართოდაა გავრცელებული სიღარიბის ფინანსური, მატერიალიზებული გაგება, თუმცა არანაკლები მნიშვნელობა აქვს სიღარიბის ფსიქოლოგიურ, ანთროპოლოგიურ, მენტალურ, ეთიკურ, ზნეობრივ-მორალურ, რელიგიურ-კულტურულ და სხვა საწყისებს.

მსოფლიოს მოსახლეობის დაახლოებით 8%-10% უკიდურეს სიღარიბეში ცხოვრობს (World Bank, 2022). დღეში 2 დოლარზე ნაკლებს მოიხმარს ჩვენი სამყაროს დაახლოებით 600 მილიონი ადამიანი. 1990 წელს ეს მაჩვენებელი 1,8 მილიარდი ადამიანი იყო. შესაბამისად, ბოლო სამი

ათწლეულის განმავლობაში სერიოზული პროგრესია დაფიქსირებული სოციალური დაცვის მიმართულებით, თან იმ ფონზე, რომ მსოფლიო მოსახლეობის რაოდენობა უწყვეტად იზრდება. სიღარიბის სხვადასხვა დეფინიციის მიუხედავად, მსოფლიო ბანკი პერიოდულად აქვეყნებს დეტალურ ინფორმაციას მსოფლიოში არსებული სიღარიბის და სიღატაკის შესახებ. ნიშნულად აღებულია ყოველდღიური მოხმარება, რომელიც უტოლდება ან 1,9, ან 3,2, ან 5.5 ამერიკის შეერთებული შტატების დოლარს. ბოლო წლების მონაცემების მიხედვით, 2010 წლიდან 2020 წლამდე სამივე კრიტერიუმით შეიმჩნევა კლების შედარებით მკვეთრი ტენდენცია. 2020 წელს, როცა პანდემიით გამოწვეული უარყოფითი შედეგები შოკურ ეფექტს ახდენდა ეკონომიკასა და მოსახლეობაზე, გამოვლინდა აბსოლუტური სიღარიბის ყველა მაჩვენებლის ზრდა, თუმცა ცვლილების განსაკუთრებით შესამჩნევი ეფექტი 5,5\$-ის წილობრივ მაჩვენებელშია ასახული. 2021 წლიდან აბსოლუტური სიღარიბის შემცირება სახეზეა, რაც სასურველია მიმდინარე და მომდევნო წლებშიც შენარჩუნდეს. დადებითი დინამიკა მყისიერად ვერ გამოიწვევს სიღარიბის მნიშვნელოვან შემცირებას. საქართველოს შემთხვევაში, სიღარიბის მაჩვენებლების შედარება დროსა და სივრცეში რთულია, რადგან საარსებო მინიმუმის ზღვარი მუდმივად იცვლება.

მსოფლიო ბანკის მიერ, ასევე, ხდება მსოფლიო მოსახლეობის კეთილდღეობის შესწავლა-შეფასება შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით: ინდივიდი საშუალოდ დღეში მოიხმარს თუ არა: 1; 2,15; 3,65; 6,85; 10; 20; 30; 40 ამერიკის შეერთებული შტატების დოლარს. ასევე, შეფარდებითი სიღარიბის მაჩვენებლად მოიაზრება 40, 50, 60%-იანი მედიანური მოხმარება. სამწუხაროდ, მკვეთრია განსხვავება სხვადასხვა ქვეყნებს შორის ყველა კრიტერიუმის მიხედვით. სწორედ ამიტომაც, მიზანშეწონილია სიღარიბის გლობალური მიზეზების დახასიათება და შემდგომში, შესაბამისი ღონისძიებების დასახვა მათ აღმოსაფხვრელად ან/და შესამცირებლად.

სიღარიბის გლობალური მიზეზები. მეცნიერთა და პრაქტიკოსთა შეხედულებების შეჯერების გზით, უპირატესად, განიხილება გლობალური სიღარიბის 11 მიზეზი (World Bank, 2022). თითოეული მათგანი მეტ-ნაკლები სიმწვავეთ იჩენს თავს კონკრეტულ ქვეყანაში. სიღარიბის გლობალური მიზეზები პერიოდულად გადაიხედება. ბოლოს, 2020 წელს ჩამოყალიბდა შემდეგი მიზეზები:

- შემოსავლების უთანასწორო განაწილება და სოციალური ბარიერების არსებობა;
- კონფლიქტი და ძალადობა;
- შიმშილი, არასრულფასოვანი კვება და განვითარებაში ჩამორჩება;
- გაუმართავი ჯანდაცვის სისტემა, განსაკუთრებით დედეებისა და ბავშვებისთვის;
- სუფთა წყლის, სანიტარიისა და ჰიგიენის საშუალებების უქონლობა;
- კლიმატური ცვლილება;
- განათლების მიღების შეზღუდული შესაძლებლობა;
- ცუდი ინფრასტრუქტურა და საბაზო მომსახურების ვერ (ან არ) მიიღება;
- სახელმწიფოს მხრიდან ნაკლები მხარდაჭერა;
- სამუშაო ადგილების და საარსებო წყაროს მოძიების სირთულეები
- დანაზოგის (რეზერვის) არარსებობა.

სიღარიბის თითოეული გლობალური მიზეზი მოკლედ ასე დახასიათდება:

1. შემოსავლების უთანასწორო განაწილება და სოციალური ბარიერების არსებობა
საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფსა და ფენას შორის ბარიერებს აჩენს, ამყარებს და აღრმავებს. შესაბამისად, ზოგიერთი მათგანისთვის განვითარების პერსპექტივა იხშობა, თუ მსგავსი დაყოფა ხანგრძლივი და უცვლელია. ამ შემთხვევაში, სისტემური ხასიათის ბარიერები ადამიანთა ჯგუფების გარიყულობას უწყობს ხელს. იმისათვის, რომ მოსახლეობამ თავი დააღწიოს სიღარიბეს, საზოგადოების ყველა ნაწილის ინტერესია გასათვალისწინებელი, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც საქმე ეხება ე.წ. პრობლემურ ჯგუფებს. ამასთან, მსგავსი ჯგუფების და მათი საჭიროებების გამოვლენა პერმანენტულ ხასიათს უნდა ატარებდეს. გენდერული, კასტური,

რასობრივი და ა.შ. კუთვნილება ზოგჯერ ეკონომიკური და სოციალური უთანასწორობის საფუძველია, რაც ვლინდება სრულფასოვანი ცხოვრებისათვის საჭირო რესურსებზე შეზღუდულ წვდომასა და სიღარიბის დაუძლეველობაში.

მცირე ღია ეკონომიკის ქვეყნებმა ამ მხრივ განსაკუთრებული ძალისხმევა უნდა გაწიონ, რათა უთანასწორობამ არ მიიღოს სისტემური ხასიათი, რაც გლობალიზაციის პირობებში ხელს უწყობს აქტიური შრომითი რესურსების ქვეყნიდან გადინებას. ეს კი დამატებით მანკიერ წრეს ქმნის და კიდევ უფრო მეტად ართულებს ჯანსაღი კონკურენციული გარემოს ჩამოყალიბებას.

2. კონფლიქტი და ძალადობა ყველაზე მეტად ეკონომიკურად შეჭირვებულ ადამიანებს აზარალებს. სამწუხაროდ, კონფლიქტი სიღარიბის რისკის ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული ფორმაა. ფართომასშტაბიანი, გაქიანურებული ძალადობა, რომელსაც ადგილი აქვს მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში, ცხადად აჩვენებს, რომ, მათ, ვინც ვერ ან არ მოახერხა კონფლიქტის ზონის დატოვება, ფიზიკური განადგურების და დასახიჩრების, მატერიალური ქონების დაკარგვის რისკი მნიშვნელოვნად ეზრდებათ. ნადგურდება საზოგადოებრივი ინფრასტრუქტურა და ელემენტარული საჭიროებების დაკმაყოფილება მინიმალურ დონეზეც ვერ ხერხდება, რაც ასტიმულირებს მასობრივ ემიგრაციას და საშუალო ფენის განადგურებას. ასე მაგალითად, შეიარაღებული კონფლიქტის მეათე წლისთვის სირიაში საშუალო კლასი მთლიანად განადგურდა და მოსახლეობის დაახლოებით 80% სიღარიბის ზღვარს მიღმა ცხოვრობს. რუსეთ-უკრაინის დაპირისპირების ეკონომიკური შედეგები ჯერ კიდევ დასაზუსტებელია, თუმცა ძალადობის მასშტაბიდან გამომდინარე, მდგომარეობა აქაც სავალალო იქნება. მსგავსი შედეგი მოსდევს ყველა ხანგრძლივ კონფლიქტს და თანდათანობით იკლებს იმის ვარიანტი, რომ სიღატაკე და სიღარიბე შიგა რესურსებით იყოს დაძლეული.

შედარებით ნაკლები მასშტაბი აქვს არასამხედრო ძალადობას, თუმცა ისიც სიღარიბის მაპროვოცირებელი ან გამაღრმავებელია. მაგალითად, ქურდობა, ქონების და სხეულის დაზიანება და მისთ., თუ მათი აღმოფხვრა ვერ ხერხდება, დაჩაგრულ ნაწილს სიღარიბისთვის წიწკნავს. სამეზობლო, საოჯახო და ნებისმიერი სხვა კონფლიქტის მოგვარების ისეთი სამართლებრივი ბაზის შექმნისკენ სწრაფვა არის საჭირო, რომელიც მნიშვნელოვან დანაკარგებს ააცილებს როგორც კონკრეტულ პირს, ასევე, საზოგადოებას. ამ მხრივ, მცირე ეკონომიკის ქვეყნებს შეუძლიათ გაითვალისწინონ წარმატებული ქვეყნების გამოცდილება და მოახდინონ მისი ადაპტაცია არსებულ რეალობასთან.

3. შიმშილი, არასრულფასოვანი კვება და ჩამორჩენა ხელშემშლელია ზრდასრულ პერიოდში ნორმალური პირობების უზრუნველსაყოფად; გარკვეულწილად, ჩაკეტილი წრე იქმნება, არასრულფასოვანი ფიზიკური განვითარება, განსაკუთრებით, ჩასახვიდან პირველ 3 წლამდე, ჯანმრთელობის პრობლემებს უქმნის ადამიანს. დედისა და ჩვილის ჯანმრთელობაზე ზრუნვაც სწორედ ამ მიზეზით არის გამძაფრებული. მოზრდილ ასაკში ჩამორჩენის დაძლევა ძალიან რთულია და პირს უკვე აღარ შეუძლია კვალიფიციური თუ არაკვალიფიციური შრომის ბაზრის კონკურენტუნარიანი წევრი გახდეს, რაც, თავის მხრივ, სიღარიბის დაძლევის პერსპექტივას სრულად გამორიცხავს. მსოფლიო ბანკის მონაცემებით, მოზრდილები, რომლებიც ბავშვობაში ჩამორჩნენ, საშუალოდ 22%-ით ნაკლებს გამოიმუშავენ, ვიდრე ისინი, ვისაც მსგავსი პრობლემა არ ჰქონია. ცხადია, მსგავსი უკუსვლა მხოლოდ პიროვნების ან ოჯახის დონეზე არ იჩენს თავს და საბოლოოდ, ქვეყნის მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებში აისახება ზრდისა და განვითარების შეფერხების სახით.

4. გაუმართავი ჯანდაცვის სისტემა, განსაკუთრებით დედაბავშვის და ბავშვებისთვის წინა მიზეზის ერთ-ერთი საფუძველია. იმ ქვეყნებში, სადაც ჯანმრთელობის სისტემა სუსტი და გაუმართავია, ადვილად პრევენციული და განკურნებადი დაავადებები შეიძლება ფატალური აღმოჩნდეს, განსაკუთრებით, მცირეწლოვანი ბავშვებისთვის. სამედიცინო დაწესებულებების სადმი ფიზიკური და მატერიალური წვდომა, მკურნალობისთვის საჭირო მედიკამენტების შეძენის შესაძლებლობა ხშირად არ აქვთ სოციალურად დაუცველ ოჯახებს და თუ აქვთ, მსგავსი დანახარჯი ამცირებს ან ანულებს მათ აქტივებს და სიღარიბიდან უკიდურეს სიღარიბეში იძუ-

ლებით გადაჰყავს. მსგავს სირთულეებს მეტად მგრძნობიარედ აღიქვამს ორსული და მეძუძური დედა, თან თუ ის მოზარდ ასაკში არის. ამდენად, აღნიშნული მიზნობრივი ჯგუფი დამატებითი ზრუნვას საჭიროებს.

5. სუფთა წყლის, სანიტარიული და ჰიგიენური საშუალებების უქონლობა კვლავ და კვლავ ყველაზე მეტად ღარიბ ფენას აწუხებს. მსოფლიო მასშტაბით, 2 მილიარდზე მეტი ადამიანი არ აქვს სახლში სუფთა წყალი, რის გამოც, უპირატესად, ქალები და გოგონები, მთლიანობაში ყოველდღიურად დაახლოებით 200 მილიონ საათს ხარჯავენ შორი მანძილიდან წყლის მოსატანაში. ცხადია, მსგავსი დანახარჯი კიდევ მეტად ამძიმებს მათ ყოფას და ამცირებს განათლების და აქედან გამომდინარე, სამუშაოს მიღების პერსპექტივას. მეორე მხრივ, დაბინძურებული წყალი იწვევს მრავალ დაავადებას. ამდენად, წყლის ცუდი ინფრასტრუქტურა, სანიტარიული და ჰიგიენური საშუალებების უქონლობა ართულებს ან/და ქმნის დამატებით ბარიერებს სიღარიბისგან თავის დაღწევის კუთხით.

6. კლიმატის ცვლილება დამატებითი წნეხია, რომელიც იწვევს სიღარიბის მასშტაბის ზრდას. იგი იწვევს შიმშილს, რადგან როგორც გვალვა, ასევე, წყალდიდობა, მოსავლის დაკარგვის, ან მკვეთრი შემცირების მიზეზი შეიძლება გახდეს. მსოფლიო ბანკის შეფასებით, კლიმატის ცვლილებას შეუძლია 100 მილიონზე მეტი ადამიანი ღარიბი გახადოს მომდევნო ათწლეულის განმავლობაში. მსგავსი პროგნოზი ეფუძნება იმ გარემოებას, რომ მსოფლიოს უღარიბესი მოსახლეობის უმეტესი ნაწილი მიწათმოქმედებით ან ნადირობა-შეგროვებით ახდენს საარსებო წყაროს მოპოვებას. მდგომარეობას ართულებს ის გარემოებაც, რომ ღარიბ, სოფლად მცხოვრებ მოსახლეობას ხშირად არ აქვთ საკმარისი საკვები, მითუმეტეს, რეზერვი ცუდი მოსავლის შემთხვევაში. ამდენად, კლიმატის ცვლილება ან/და ბუნებრივი კატასტროფა მილიონობით ადამიანს ტოვებს საკვების გარეშე და ითრევს სიღარიბის მორევში. აქვე აღსანიშნავია, რომ მსხვილმასშტაბიანი და გრძელვადიანი სამხედრო კონფლიქტები კიდევ უფრო მეტ ზიანს აყენებს სამყაროს. გარემოზე ზრუნვის წლობით დაგროვილი დადებითი ეფექტი შეიძლება განუღდეს ან უარყოფითი გახდეს ცხელი კონფლიქტების გამო. ეკოსისტემის დაზიანებას, ასევე, იწვევს გლობალური პროექტები, ამიტომ წინასწარ ეკოლოგიურ შეფასებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება.

7. განათლების მიღების შეზღუდული შესაძლებლობა, უპირატესად, სიღარიბის მაპროვოცირებელია. მართალია, ყველა ადამიანი, ვისაც განათლება აქ აქვს მიღებული, არ ცხოვრობს უკიდურეს სიღარიბეში, მაგრამ უკიდურესად ღარიბთა უმრავლესობას არ აქვს განათლება. ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის მსგავსად, ამ შემთხვევაშიც, ყურადსაღებია საგანმანათლებლო დაწესებულებები და სასწავლო ნივთები რამდენად ხელმისაწვდომია ოჯახებისთვის. მინიმუმ კითხვის უნარი ასობით მილიონ ადამიანს დააღწევინებს თავს უკიდურესი სიღარიბიდან. სიღარიბის, როგორც სოციალური პრობლემის დაძლევის კი სჭირდება თანამედროვე განათლების სისტემის უზრუნველყოფა. სწორედ მსგავსი საფუძველი დაამაგრებს ქვეყანაში კვალიფიციურ კადრს და საშუალებას მისცემს ქვეყანას განავითაროს კონკურენტუნარიანი დარგები, შექმნას დოვლათი და თანასწორობის რაციონალური პრინციპის დაცვით ის გაანაწილოს მოსახლეობის ფართო ფენებზე. შესაბამისად, განათლება მძლავრი იარაღია სიღარიბის აღმოფხვრის საქმეში და ამ მხრივ, მცირე ღია ეკონომიკის ქვეყნებმა ეს რესურსი დროულად და უწყვეტად უნდა გამოიყენონ.

8. ცუდი ინფრასტრუქტურა და საბაზო მომსახურების ვერ (არ) მიღება დამატებით დაბრკოლებას ქმნის სიღარიბის დაძლევის საქმეში. დაუბრკოლებელი გადაადგილების, სამედიცინო და საგანმანათლებლო, ტექნიკური და ტექნოლოგიური მინიმალური სტანდარტის უზრუნველყოფა სახელმწიფოს ვალდებულებად მიიჩნევა. საბაზისო სერვისებზე წვდომა აიოლებს ეკონომიკურ აქტივობას, იზოლაცია კი ზღუდავს შესაძლებლობებს.

9. სახელმწიფოს მხრიდან ნაკლები მხარდაჭერა, ფაქტობრივად, გამოიხატება სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისთვის ყველა იმ მომსახურებისა და საქონლის ვერმიწოდებაში, რომელიც ცხოვრების მინიმალურ დონეს უზრუნველყოფს. რიგ ქვეყნებში, სადაც ეკონომი-

კური განვითარება იძლევა საშუალებას, არსებობს სოციალური კეთილდღეობის პროგრამები. ისინი ბენეფიციარებს ეხმარებიან ჯანდაცვის კუთხით ან/და საკვებით. სწორედ ამიტომ, ეფექტიანი მთავრობა შედარებით იოლად ახდენს უკიდურესი სიღარიბის რამდენიმე მიზეზის აღმოფხვრას, რადგან მათ შეუძლიათ უზრუნველყონ საჭირო ინფრასტრუქტურა, ჯანდაცვის და განათლების სისტემა, მოქალაქეების უსაფრთხოება საშინაო თუ საგარეო კუთხით და სხვ.

10. სამუშაო ადგილების და საარსებო წყაროს მოძიების სირთულეები განპირობებულია ქვეყნის დაბალი ეკონომიკური აქტივობით, რომელიც ჯაჭვური ეფექტით იწვევს ან წარმოქმნის ყველა იმ მიზეზს, რომელიც სიღარიბის მაპროვოცირებელია. ამასთან, როგორც, უკვე აღნიშნა, უბიძგებს შრომისუნარიან მოსახლეობას, არსებობის საშუალებები ეძებოს ქვეყნის გარეთ და წვლილი შეიტანოს უცხო ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში.

11. დანაზოგის (რეზერვის) არარსებობა მაკროეკონომიკის და მიკროეკონომიკის დონეზე ნებისმიერ, მკვეთრ, გაუთვალისწინებელ შემთხვევაზე საშუალებას აძლევს სიღარიბის პრობლემის სტიმულირება და გამწვავება მოახდინოს. ამიტომაც, ის საზოგადოება, რომელსაც დანაზოგის საშუალებას მიმდინარე შემოსავლები უქმნის, გაცილებით მდგრადია და სიღარიბის მასშტაბების შეკვეცას ნაკლები დანახარჯებით ახდენს.

საქართველოს შემთხვევაში, სიღარიბის მასშტაბის შესახებ წარმოდგენა იქმნება შემწეობის პირთა რაოდენობაზე დაკვირვებით. ის, მოსახლეობის რაოდენობიდან გამომდინარე, ნამდვილად საგანგაშოა (იხ. ცხრილი).

ცხრილი. საქართველოში შემწეობის მიმღებთა რაოდენობა 2012-2021 წლებში

წელი	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
მიმღები	501	453	421 387	389	476	455	435	427 373	524	633 586
პირი	445	857		650	084	813	450		598	

წყარო. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური.

ამასთან, უკიდურესი სიღარიბე მეტია სოფლად, ვიდრე ქალაქად, ყველაზე მეტია მოზარდებში და ნაკლები 65+ ასაკის მოსახლეობაში, ოდნავ მეტია კაცებში, ვიდრე ქალებში

დასკვნები. სიღარიბის მიზეზების გამოვლენა და შესწავლა აღნიშნული სოციალური პრობლემის მოგვარების საწყისი ეტაპია. არსებული სიტუაციის გაანალიზების შემდგომ, სიღარიბის მიზანმიმართული აღმოფხვრის ყველაზე მეტად აპრობირებული გზაა საშუალო ფენის ხვედრითი წილის გაზრდა, პარალელურად ან ეტაპობრივად საშუალო ხელფასის და შემოსავლების მატების ფონზე. 2019 წელს, პანდემიამდე, საქართველოში საშუალო ფენა მთლიანი საოჯახო მეურნეობებს 27,8% იყო, რაც ათი წლის წინანდელ შესაბამის მაჩვენებელს თითქმის 4-ჯერ აღემატებოდა. პანდემიის გამო ეკონომიკური საქმიანობების მკვეთრმა შეზღუდვამ საშუალო ფენის ზრდის დინამიკაში კორექტივები შეიტანა, თუმცა 2022 წლის ეკონომიკური ზრდის მონაცემები ოპტიმიზმის საფუძველს იძლევა.

სიღარიბის სოციალური პრობლემის ეტაპობრივი გადაჭრა და სიღარიბის გლობალური მიზეზების აღმოფხვრა საჭიროებს: დაკონკრეტებულ, კომპლექსურ სტრატეგიის შემუშავებას; შესაბამისი სოციალური პოლიტიკის განხორციელებას; მიმდინარე გამოწვევებზე ადეკვატურ და დროულ რეაგირებას; კეთილდღეობის ზრდას და „არაკეთილდღეობის“ შემცირებას; მსოფლიო და რეგიონული დესტრუქციული ქმედებების მაქსიმალურ შეზღუდვას და კონსტრუქციულ თანამშრომლობის წახალისებას; სიღარიბის დაძლევისთვის გამოყოფილი სახსრების ადგილებზე მიმართვას და შრომითი მიგრაციის მასშტაბების რაციონალიზაციას და სხვ.

ლიტერატურა

1. გერგედავა, მ. (2020). გლობალური უთანასწორობა ეკონომიკურ ქრილში. [https://sustainability.ge -დან](https://sustainability.ge-დან).
2. კაკულია, მ., კაპანაძე, ნ., ქურხული, ლ. (2017) ქრონიკული სიღარიბე და შემოსავლების უთანაბრობა საქართველოში. ეკონომიკურ-სტატისტიკური გამოკვლევა. საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდი. თბილისი.
3. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. მოძიებულია <https://geostat.ge-დან>.
4. Carmo, R.M., (2021). Social inequalities: theories, concepts and problematics. SN Social Science1:116. Retrieved from: https://repositorio.iscte-iul.pt/bitstream/10071/22797/1/article_81783.pdf
5. Concern Worldwide, (2022). Retrieved from: <https://www.concern.net/news/causes-of-poverty>
6. Dean, J & Prydz, E. (2017). Societal poverty: a relative and relevant measure . Policy Research working paper; no. WPS 8073, Washington, D.C. : World Bank Group.
7. Poverty Data Explorer of World Bank data. Retrieved from <https://ourworldindata.org/>
8. Roser, M. Global Economic Inequality. Retrieved from <https://ourworldindata.org/global-economic-inequality>
9. Smith, H., Pettgrew, T., & Huo, I. (2020). Relative Deprivation Theory: Advances and Applications. In book: Social Comparison, Judgment, and Behavior.
10. Social Programs That Work. Retrieved from <https://evidencebasedprograms.org/>
11. World Bank. (2022). Poverty. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty>

Nino Mikiashvili

*Academic Doctor of Economics, Associate Professor
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University*

Global Causes of Poverty and Challenges for Small Open Economies

SUMMARY

Social problems are diverse, but among them, poverty is perceived as particularly acute both locally and globally. The causes and manifestations of poverty in a particular time and space are somewhat different from each other. The work focuses on the global causes of poverty, which mainly lead to economic inequality in the modern world. Because extreme poverty, unfortunately, is incurable throughout the world. According to 2022 data, one in ten people live in extreme poverty because: income is unevenly distributed and there are significant social barriers; Conflict and violence most affect economically disadvantaged people; Hunger, malnutrition and stunting prevent normal conditions in adulthood; The health system is failing, especially for mothers and children; there is no clean water, sanitation and hygiene facilities; Climate change is an additional pressure; Educational opportunities are limited; Poor infrastructure and basic services cannot (or will not) be received; Less support from the state; It is difficult to find a job and a livelihood, and finally, there are no savings (reserves) in this layer. The manifestation of these global causes is especially acute in economically less developed countries that cannot provide internal resources to overcome the severity of the causes of poverty, which requires targeted, systematic, systemic actions.

Keywords: Poverty, causes of poverty, overcoming poverty, social problems.